

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 68 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 68 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3844>

TÜRK MÜZİĞİ ÇALGILARINDAN UD ÜZERİNE YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İÇERİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

CONTENT INVESTIGATION OF THE GRADUATE THESIS RELATED TO OUD OF TURKISH MUSIC INSTRUMENTS

Çağhan ADAR*

Öz

Geçmiş yüzyıllar öncesine dayanan Türk müziği kültürü, günümüzde dünya müzik kültüründe önemli bir yere sahiptir. Türk müziği repertuarına baktığımızda eserlerin önemli bir bölümünü saz musikisi eserleri oluşturmaktadır. Bu alanda geçmişten günümüze pek çok virtüöz yetişmiştir. Tanburi Cemil Bey, Yorgo Bacanos, Cinuçen Tanrıkorur, Refik Fersan, Şerif Muhittin Targan, Reşat Aysu ve İhsan Özgen gibi enstrüman icracıları bunlara örnek verilebilir. Günümüzde bu alanda birçok icracı yetişmekte ve enstrümanlara yeni çalım teknikleri kazandırmakta, enstrümanın kullanılabilirliğini artırmaktadırlar. Bu konuda birçok enstrüman yapımcısının teknolojik olarak yeni çalışmalar yapmasının yanı sıra birçok bilim insanı da bu alanda araştırmalar yaparak enstrümanlar ile ilgili, yapım teknikleri, çalım teknikleri, kullanılabilirliği vb. konularda araştırmalar yaparak bu alana katkı sağlamaktadırlar.

Çalışmamızda, bu alana bilimsel olarak katkı sağlayan akademisyen ve akademisyen adaylarının çalışmaları incelenerek bir içerik analizi çalışması yapılmıştır. Türk müziği enstrümanlarından Ud ile ilgili yazılmış yüksek lisans, sanatta yeterlilik ve doktora tezleri incelenerek bir içerik analizi yapılmaya çalışılmış, incelenen konular belirlenmiştir. Bu çalışmayla, Ud ile ilgili çalışma yapacak bilim insanlarına yardımcı olması için tüm tezler incelenmiş yeni çalışmalar için bir veri kaynağı olması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ud, Enstrüman, Lisansüstü Tez.

Abstract

Turkish music culture, which dates back centuries ago, has an important place in world music culture today. When we look at the repertoire of Turkish music, an important part of the pieces are composed of instrumental music. Many virtuosos have grown in this field from past to present. Instrument performers such as Tanburi Cemil Bey, Yorgo Bacanos, Cinuçen Tanrıkorur, Refik Fersan, Şerif Muhittin Targan, Reşat Aysu and İhsan Özgen are examples. Today, many performers are trained in this field and bring new playing techniques to the instruments and increase the usability of the instruments. In addition to the fact that many instrument makers carry out new technological studies on this subject, many scientists also carry out researches in this field, making instruments, production techniques, playing techniques, usability and they contribute to this field by conducting research on these subjects.

In our study, a content analysis study was conducted by examining the studies of academicians and academician candidates who contribute to this field scientifically. A content analysis was carried out by examining the master's theses and doctorate theses written about the Oud, one of the Turkish music instruments, and the subjects examined were determined. In this study, all theses have been examined in order to help the scientists who will study about Oud, and it is aimed to be a data source for new studies.

Keywords: Oud, Instrument, Graduate Thesis.

* Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, cadar@aku.edu.tr

GİRİŞ

Yüzyıllardan beri Türk müziği geleneği meşk sistemi ile devam eden bir sistem olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Müziğimizin nesilden nesile aktarılmasında en önemli sistemlerin başında görülen meşk sistemi günümüzde kurumsal yapıya dönüşmüş ve profesyonel müzik eğitimi veren kurumlarda benzer şekliyle uygulanmaya devam etmektedir. Konservatuvar, güzel sanatlar fakülteleri ve güzel sanatlar liselerinde halen hoca ve öğrenci karşılıklı meşk sistemi ile eğitimlerine devam etmektedirler.

1- Türk Müzik Kültürü

Geçmiş yüzyıllar öncesine dayanan Türk müzik kültürü, geçirdiği bu süreçte her dönemde önemini korumuş ve kendini geliştirmeye devam etmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'ndan önce Orta Asya'da hâkimiyet kuran Türkler kendi müzik kültürlerini oluşturmuşlardır. " Osmanlı öncesi Türk müzik kültürüne etki eden faktörlerden birisi Şamanizm'dir. İlk başlarda sığ bir alanda ifade edilebilen Türk müzik kültürü, bu dönemde karakter yapısını Şaman hareketlerine bağlı olarak biçimlendirmiştir. İnsan sesinin ön planda olduğu kabul edilen Şaman kültüründe, sözler doğaçlama olup meledi ve ritim yapıları önem kazanmıştır. Bu dönemde davul ve def gibi çalgılar insan sesine eşlik ederken, boru ve kopuz gibi çalgılarda bu dönemde görülmektedir. Müzik özellikle dinsel törenlerde yardımcı olarak kullanılmıştır" (Özdek, 2012, 32-33).

Osmanlı dönemine geldiğimizde Türk müzik kültürü altın çağını yaşamaya başlamıştır. Yaklaşık 600 yıllık bir geçmişi olan Osmanlı devleti bölgesine hâkim olmakla birlikte, topraklarını genişletmek için çıktığı seferlerde birçok yer fethetmiş. Bu süreçte fethedilen bölgelerde orada yaşayan insanların dinlerini ve kültürlerini yaşamalarına izin verilmiştir. Böylelikle o bölgelerde yaşanan gelenek, görenek gibi kültürel yapılan Osmanlı İmparatorluğu'nun içerisine yerleşmiş ve kültürel zenginlik bu süreçte artmaya devam etmiştir.

Bu dönemde özellikle musiki alanında birçok besteci teşvik edilmiş, müzik eğitim kurumları olan Enderûn-ı Hümâyûn, Musika-ı Hümâyûn, Mehterhâne-yi Hümâyûn, Mevlevihâneler, Tanzimat sonrası açılan müzik okulları hatta Harem-i Hümâyûn'da da müzik eğitimleri verilmiştir. Böylelikle Türk müzik kültürü bu dönemde zirveye ulaşmıştır. Sadece müzik ile uğraşanlar değil şehzadelerde ciddi bir müzik eğitimi almış hatta içlerinden büyük bestekârlar çıkmıştır. Bu padişahları şu şekilde sıralayabiliriz;

- Sultan II. Bayezit
- Sultan IV. Murad
- Sultan I. Mahmud
- Sultan III. Selim
- Sultan II. Mahmud
- Sultan Abdulaziz
- Sultan IV. Mehmed Vahideddin

Sarayda yapılan müzik ve enstrüman eğitiminin Sultan II. Murat (1421-1451) zamanında başladığını belirtmektedir. Bu dönemde Bursa ve Edirne saraylarında birçok değerli ve alanında yetkin müzisyenlerin olduğu ve talebe yetiştirdikleri ifade edilmektedir (Uzunçarşılı, 1977, 79, 161).

"Osmanlı dönemine pek çok farklı kültürü harmanlayarak gelen Türk müzik kültürü, kendi kişisel karakterini XV. yüzyılda oluşturmaya başlamıştır. Bu yüzyıl-da, dönemin padişahlarının da himayesiyle ilim ve sanat hayatında çok parlak bir dönem yaşanmış, dünyanın çeşitli bölgelerinden birçok müzisyen, Osmanlı ülke-sine gelerek başta İstanbul olmak üzere Edirne, Bursa gibi merkezlerde toplanmıştır" (Levendoğlu, 2005, 256).

İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı Devletinin merkezi Topkapı Sarayı olmuş ve müzik çalışmaları burada devam etmiştir. Fatih Sultan Mehmet döneminde Enderun mektebi ilim ve sanat açısından en parlak dönemini yaşamıştır. Enderun'a bir müzik okulu fonksiyonu kazandırılarak müzik eğitiminin kurumlaşması yine Fâtilh döneminde gerçekleşmiştir. Dönemin usta bestekâr ve icracıları saraya davet edilmişler, bunlardan biraz daha güven kazanmış olanları Enderun'da hocalık yapmıştır. Örneğin; Dede Efendi, Şakir Ağa, Tanburi Zeki Ağa, Kemani Ali Ağa verilebilir (Özden, 2015, 40) (Akt. Somakçı, 2017, 174).

Sultan III. Ahmet (1703- 1730) döneminde yaşanan lale devri, sanatın her alanına olduğu gibi, müziğe de olumlu yansımıştır. III. Ahmet'in ünlü veziri Nevşehirlî Damat İbrahim Paşa saz meclisleri kurdurmuş ve sürekli olarak mûsikîşinaslara ihsanlarda bulunmuştur. Bu dönemde Şehyhülislam Es'ad Efendi tarafından, Türk mûsikî tarihinin tek mûsikîşinaslar tezkiresi olan *Atrab'ülâsâr* kaleme alınmıştır. Nevşehirlî Damat İbrahim Paşa'ya ithafen kaleme alınan bu eser, bize dönemin mûsikî hayatı ve mûsikî merkezleri hakkında önemli bilgiler vermektedir (Behar, 2006, 61).

“II. Mahmut sarayında Türk Müsiki’si daima geniş bir icrâ alanı bulmuştur. Batı müziği icrâsı ise çoğunlukla askerî alanla kısıtlı kalmıştır. II. Mahmut dönemi saray hayatı hakkında bilgiler veren Hâfız Hızır İlyas Efendiye ait “Letâif-i Vekâyi’i Enderûniyye” adlı eser bize bu dönemde saray içinde Türk müsikîsinin, yoğun bir icrâ alanı olduğunu ispat eden bilgiler vermektedir. Bu eserde sarayda icrâcı olan müsikîşinaslardan ve icrâ edilen müsikîden bahsedilirken, hemen hemen hiç batı müziği icrâsından bahsedilmemesi, II. Mahmut zamanında müsikî alanında yapılan yeniliklerin sadece askerî alanda yer bulduğunu ve saray hayatı içinde itibar görmediğini destekler niteliktedir” (Toker, 2012, 18-19).

Saray içerisinde musikinin bu kadar sevilmesi ve üstün icra teknikleriyle icra edilmesi, Osmanlı Hükümdarlığı boyunca musikiye ne kadar önem verildiği ve desteklendiğini göstermektedir. Daha öncede bahsettiğimiz gibi bunun en önemli göstergesi bestekâr şehzade ve padişahların olmasıdır. Yapılmış olan bestelerde incelendiğinde de musiki ile uğraşan hanedan üyelerinin ne derece üstün bir makam, usûl ve arûz bilgisine sahip oldukları ve bu konuda eğitim aldıkları gözlenmektedir.

Bu sürecin devamında Osmanlı’nın ilk konservatuvarı olan Dârülelhan (Nağmelerin Evi) 10 Ocak 1917 tarihinde açılmıştır ve 1923 yılına kadar Yusuf Ziya Paşa başkanlığındaki Musiki Encümeni yönetmiştir.

Özden, Dârülelhan’ın ilk eğitimci kadrosundan şu şekilde bahsetmektedir,

1) Yusuf Ziya Paşa (Başkan)	7) Andon Efendi (Lavta Muallimi)
2) Ali Rifat Çağatay (Başkan Yardımcısı)	8) Ahmet Irsoy (Dini Müsiki Muallimi)
3) İsmail Hakkı Bey (Baş Muallim)	9) Kâzım Uz (Batı Müziği)
4) Abdülkadir Töre (Nazariyat Muallimi)	10) Zâti Bey (Batı Müziği)
5) Rauf Yekta Bey (Müsiki Tarihi)	11) Levon Efendi (Repertuvar)
6) Cemil Bey (Tanbûr Muallimi)	12) Komidasi Efendi (Repertuvar) (Özden, 2018,

106).

Dârülelhan, 22 Ocak 1927 tarihinde İstanbul Müsiki Konservatuvarı ismiyle İstanbul Şehremaneti’ne bağlanmıştır. Konservatuvar sonra İstanbul Belediye Konservatuvarı adıyla faaliyetini sürdürmüştür.

2- Türk Müziği Eğitimi

Geçmiş yüzyıllar öncesine dayanan bu müzik kültüründe eğitim meşk sistemi ile devam ediyordu. Osmanlı zamanında kurulan Darüşşafaka kimsesiz ve fakir çocukların eğitim görmeleri için açılmış bir okuldur. Kurulduğu ilk yıldan ölümüne kadar mektebin müsikî muallimliğini meşhur bestekâr Mehmed Zekâi Dede yapmıştır. Zekâi Dede’nin Dârüşşafaka’da müsikî derslerine girmesi Türk Müsikîsi’nin Maârif’e bağlı bir okul kanalıyla genç kuşaklara aktarılması anlamına gelmektedir. Dârüşşafaka klasik Türk müsikîsi eğitiminin verildiği ilk lise dengi okuldur. Bu nedenle ayrı bir öneme sahiptir. Zekâi Dede’nin vefatından (1897) sonra yerine oğlu Hâfız Ahmet Efendi (Irsoy) muallim olarak atanmıştır. Ayrıca Muallim Kâzım Bey (Uz) ve Abdülkadir Töre gibi sanatkârlarda bu okulda muallimlik yapmışlardır. 1924 yılında ilan edilen Tevhîd-i Tedrisât’a kadar okulda Türk Müsikîsi eğitimi verilmiştir. Tevhîd-i Tedrisât’ın tercihini Batı müsikîsi eğitiminden yana kullanması ile Türk müsikîsi dersleri kaldırılmıştır (Paçacı, 1999, 16, Akt. Özden, 2014, 102-103).

Osmanlı ile birlikte kurumsallaşmaya başlayan bu eğitim Enderûn-ı Hümâyûn ile başlamış Osmanlı’da son olarak Dârülelhan ile son bulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında da bu isimle faaliyet gösteren kurum Türk müziği eğitimine 1926 yılında son vermiştir. Dârülelhan, 22 Ocak 1927 tarihinde İstanbul Musiki Konservatuvarı adı altında İstanbul Belediye-si’ne (Şehremaneti) bağlanmıştır (Özcan, 1993, 520, Akt. Berkman, 2018, 85). 1926 yılında makam müziği eğitiminin sonlandırılışının ardından Türk müziği çalışmaları, yeni yapılandırılan Türk Musikisi İcrâ Heyeti ve Târihi Türk Musikisi Eserlerini Tasnif ve Tesbit Heyeti adlı iki kurulun etkinlikleri ile sınırlandırıldı (Özcan, 1993,520, Akt. Berkman, 2018, 88). 22 Ocak 1927 tarihinde İstanbul Belediyesi’ne bağlanıp İstanbul Musiki Konservatuvarı olarak anılan ve müdürlüğünü Yusuf Ziya Demircioğlu’nun yaptığı bu dönemde, Tasnif ve Tesbit Heyeti’nce yayınlanmaya başlanan eserler, İcra Heyeti tarafından çeşitli konserlerde takdim edildiği gibi plak yoluyla da kaydedilmiştir (Berkman, 2018, 89).

1926 yılında terk edilen akademik makam müziği eğitimine, 1976’da kurulan İstanbul Teknik Üniversitesi nTürk Musikisi Devlet Konservatuvarı’nda, ancak 50 yıl aradan sonra tekrar başlanabilmiştir (Berkman, 2018, 94). O tarihten sonra Türk müziği eğitimi veren birçok konservatuvar açılmış ve günümüzde de açılmaya devam etmektedir.

Türk müziği eğitimi vermekte olan bu konservatuvarlar da ses eğitimi, icra, çalgı yapımı gibi bölümler bulunmaktadır. Bu konservatuvarlarda eğitimi verilen Türk müziği enstrümanları şu şekilde sıralanabilir;

- Keman	- Ud	- Ney
- Klâsik Kemençe	- Viyolonsel	- Yaylı Tanbur
- Ritm (Kudüm, bendir, daire, def vb.)	- Kanun	- Mızraplı Tanbur

3- UD

Tarihi çok eski zamanlara dayanan Ud'un atası kopuz olarak bilinmektedir. Söylemez udun tarihçesinden şu şekilde bahsetmektedir; Ud kelimesinin kökeni Arapçadır: "Sarısabır veya ödağacı" anlamına gelen "el-oûd"dan gelmektedir. Bastaki 'el'- kelimesinin, bazı dillerde olup bazılarında olmayan harf-i tarif (belirgin tanım edatı) olduğunu bilen Türkler bu edatı atmış, geriye kalan 'oud' ('eyn, waw, dal) kelimesini de -gırtlak yapıları 'eyn'e uygun olmadığı için- "ud" sekline sokmuşlardır. Dillerinde tanım edatı olan Batılılar, 11-13. yüzyıllar arasındaki Haçlı seferleri ve İspanya'daki Emevi devleti sayesinde tanıdıkları bu saza, luth (Fr.), lute (ing.), Laute (Alm.), liuto (ital.), Alaud (isp.), Luit (Dat.) gibi hep L ile başlayan isimler vermişlerdir. Hatta 'saz yapıcılığı' anlamında bizde de kullanılan 'lütye' kelimesi de yine luth'den yapılmıştır (aslı luthier).

Pi-Pa adlı Çinli-Türkistanlı, Barbud adlı İranlı benzerleriyle çağları aşan ud, Kopuz adıyla Asya'dan Anadolu'ya, oradan da ta Rumeli'ye kadar gelmiş, aynı zamanda musikîşinas olan Yunus Emre'nin şiirlerinde dahi kutsal nitelikli yerini almıştır. Osmanlı sarayının düğün vd. şenlikleri münasebetiyle yazılan minyatürlü surname'lerde (Surname-i Vehbi, Surname-i Nabi vs.) kopuzun iki değişik boyu olan ud ve sehrud, diğer sazlar arasında ön planda görülmektedir (2009, 11-12).

Ud, gövde (tekne), göğüs (kapak), kafes, balkonlar ve mızraplık kısımlarından oluşmaktadır. Bu bölüme bağlı olarak sap ve klavye, bunların uç kısmında ise eşik ve burguluk / burgular bulunmaktadır. Ud, plastik veya daha sert malzemeden yapılan mızrap ile çalılır ve udda 5'i çift olmak üzere 11 tel bulunmaktadır.

4- Yöntem

Bu araştırma, içeriği, yöntemi ve amacı bakımından tarama modeline uygundur. Tarama modeli, "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır." (Karasar, 2009, 77).

5- Bulgular

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığına bağlı web sayfasında yer alan "Ulusal Tez Merkezi" verileri taranarak aşağıda ki bulgulara ulaşılmıştır.

5-1- Ulusal Tez Merkezinde Kayıtlı Olan Doktora Tezleri ve İçerikleri:

Emir Değirmenli / Doktora / Ankara 2018

Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Türk Müziği Anabilim Dalı

Türk Müziği Çalgılarından 'Ud'da Ses Oluşumunun İncelenmesi ve Telli Çalgıların Ses Karakteri Açısından Tasarımlarının Belirlenmesine Dair Yöntem Önerisi

Tez incelendiğinde, tezin amacı; udun ses oluşumunun incelenmesi ve buradan yola çıkılarak, ses karakteri açısından telli çalgıların tasarımlarının belirlenmesine dair bir araştırma yönteminin ortaya konmasıdır. Bu amaçla çalınır durumdaki on adet ud, bir adet tanbur ve bir adet bağlamanın titreşim ve ses özellikleri incelenmiş, udlardan biri yapılacak deneyler için çalışma sürecinde üretilmiştir. Çalışmanın sonucunda, ud başta olmak üzere çalışmada kullanılan çalgıların ses oluşum süreci hakkında bilgilere ulaşılmış ve çalgı tasarımının ses karakterine etkisinin araştırılmasına dair bir yöntem önerilmiş ve bu yöntemin tüm telli çalgılarda kullanılabilirliğine dair sonuçlara varılmıştır.

Alper Akdeniz / Doktora Tezi / Konya 2016

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Türkiye'nin Usta Ud İcracılarının Ud Eğitimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Çalışmada, ülkemizde bulunan usta ud eğitimcileri ve icracıları ile görüşmeler yapılarak, elde edilen veriler ile alanında uzmanlaşmış icracıların, ud eğitimi verirken kullandıkları üslup ve ekol tercihleri, kullandıkları materyaller, ud eğitimine bakışları, sorunlar ve öneriler ile ilgili verilerin elde edilmesi amaçlanmıştır.

Mehmet Gönül /Doktora /Konya 2010

Selçuk Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı / Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Nevres Bey'in Ud Taksimlerinin Analizi ve Ud Eğitimine Yönelik Alıştırmaların Oluşturulması

Bu çalışma en önemli ud icracılarından Udi Nevres Bey'in, 14 ayrı makamdaki 20 taksimi ışığında tavrı ve mûsikî birikimi analiz edilmiş ve ulaşılan bilgiler doğrultusunda sanatçının tercih ettiği makamlarda ve yapmış olduğu geçkileri kapsayan ud için 14 örnek alıştırma oluşturulmuştur.

Gülçin Yahya/ Doktora / Ankara 2000

Gazi Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü / Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Yorgo Bacanos'un Ud Taksimleri

Bu çalışmada, Türk müziğinin önemli ud icracılarında Yorgo Bacanos'un farklı makamlarda yapmış olduğu taksimleri ele alınarak incelenmiştir. Yapılan çalışmada, taksimlerin seyir özellikleri, kullanılan perdelerin ezgileri ve frekans değerleri, Yorgo Bacanos'un kendi kullandığı motif kalıpları, taksimlerinde kullandığı ses aralıkları ve yapmış olduğu makamsal geçkiler incelenmiştir. Çalışma sonucunda, amatör ve profesyonel olarak ud eğitimi almak isteyen kişiler için farklı makamlarda örnek etüdler oluşturulmuştur.

5-2- Ulusal Tez Merkezinde Kayıtlı Olan Sanatta Yeterlilik Tezleri ve İçerikleri:

Merih Göksu/ Sanatta Yeterlilik / İstanbul 1996

İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dügâh Takım-Ud İçin Besteler Ve İcra

Çalışmada, dügâh makamında bestelenmiş olan peşrev, beste, ağır semai, yürük semai, bir şarkı ve saz semaisi bulunmaktadır. Dügâh takımında bestelerin şairlerin güfteleri Fuzuli ile Nef i'nin gazellerinden seçilen beyitlerdir ve usûl-aruz ilişkisi içerisinde eserlere yerleştirilmiştir. Ud için bestelenen etüdler; Sultaniyegâh, Nihavend tremolo, Buselik legâto, Hüseyini legâto, Mahur, daha sonra bir Nihavend Suit ve Suzidil tasviri parça yer almaktadır. Çalışmanın diğer bölümü olan "icra" da ise ud için bestelenen parçalarla beraber; - Şerif Muhiddin Targan'ın Teemmül (Etüd), Kanatlarım Olsaydı ve Reşat Aysu'nun Kürdilihicazkâr Saz Semâisi'nin çalınması hazırlanmıştır.

5-3- Ulusal tez merkezinde kayıtlı olan Yüksek Lisans tezleri ve içerikleri:

Beyza Özdemir/ Yüksek Lisans / İstanbul 2019

Haliç Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Musikisi Anabilim Dalı / Türk Musikisi Sanat Dalı

Hâfız Mehmed'in "Ud Muallimi" Kitabının Çeviri Yazımı ve Günümüz Perspektifinden İncelenmesi

Çalışmada; Osmanlı Türkçesi olan kitabın çevirisi yapılarak metod, yazıldığı dönemin şartları içinde fakat bu günün bakış açısıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bunun için öncelikle sözlü meşk geleneğinin yazılı metoda dönüşmesi tarihi seyir içerisinde ele alınmış, ilk çalgı metodları ve bugüne kadar hazırlanmış olan Türkçe ud metodları hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Ud Muallimi'nin günümüz metodlarıyla karşılaştırmalı olarak incelenmesinden elde edilen sonuçlar; yüz yıllık bir süreçte ud eğitiminin metodolojik gelişimi, udun eski-yeni icra özellikleri, udda meydana gelen yapısal değişiklikler gibi konularda yazılı bir kaynaktan bilgi sağlama olanağı sunmaktadır. Bu çalışma ayrıca; hakkında pek az yazılı kaynak bulunan Türk müziğinin öğretim geçmişine ilişkin, önemli bir belge teşkil etmektedir.

Aziz Destegül/ Yüksek Lisans / Ankara 2019

Gazi Üniversitesi / Güzel Sanatlar Enstitüsü / Türk Müziği Anabilim Dalı

Tarihi, Fiziki ve İcrâî Yönleriyle Türk Mûsikisinde Ud

Bu çalışmada, Türk mûsikisinde ud'un, geçmişten günümüze nasıl geldiğinin değerlendirilmesi, tarihî süreçte nasıl bir konuma sahip olduğu, fizikî yapısındaki değişim süreçleri, ekol olan icrâcılarının bu

saza icrâî yönleriyle nasıl katkıda bulunduğu, geçmiş dönemlerde akordunun nasıl yapıldığı ve günümüz ud icrâsında akordunun nasıl olması gerektiği konuları üzerinde durulmuştur. Ud' un; tarihî süreçte Türk mûsikîsindeki öneminin, fizikî özelliklerinin ve icrâî yönlerinin tespitinden hareketle icracılara, eğitimcilere ve eğitim sürecine ilişkin öneriler getirilmiştir.

Bawer Haji Abdulazeez / Yüksek Lisans / Van 2018

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Kuzey Irak'ta Verilen Ud Eğitimi İle Türkiye'de Verilen Ud Eğitiminin İncelemeli Karşılaştırılması

Bu çalışmada ud ile ilgili teorik ve teknik icraya dönük bilgilerle birlikte, ud çalgısının hem Türkiye'den hem de Kuzey Irak'ta ki icracılar aracılığıyla, ud icrasında teoride ve icrada ne tür farkların olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. İki ülkenin ud icra tekniklerinin karşılaştırılmalı olarak analiz edildiği ilk çalışma olması ve Kuzey Irak'ta ud icrasına yönelik ilk çalışma olması açısından önemli görülmektedir. Çalışmada Kuzey Irak'tan "Beyat Kadim" ve "Sulav" isimli iki parça, Türkiye'den " Hicaz Mandıra", "Nihavent Longa", ve "Kürdili Hicazkâr Longa" isimli parçalar seçilmiştir.

Mustafa Kürşat Ceylan / Yüksek Lisans / Sakarya 2017

Sakarya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Temel Bilimler Anabilim Dalı / Müzik Bilim Dalı

Mehmed Fahri Kopuz ve Ali Salâhî Bey'in Ud Metotlarının Karşılaştırılması

Bu çalışmada 20. Yüzyıl başlarında Osmanlı Türkçesi ile yazılmış Mehmed Fahri Kopuz'un "Nazarî ve Amelî Ud Dersleri" adlı metot kitabının günümüz harflerine aktarımı yapıldıktan sonra Ali Salâhî Bey'in "İlaveli Ud Mu'allimi" adlı metot kitabı ile karşılaştırılarak benzer ve farklı yönleri belirtilmeye çalışılmıştır.

Yaşar Sami Uygun / Yüksek Lisans / Niğde 2017

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Müzik Öğretmeni Adaylarının Ud Dersindeki Repertuarı Çalışırken ve Öğrenirken Kullandıkları Stratejilerin İncelenmesi

Bu araştırmada, müzik öğretmeni olacak bireylerin ud derslerinde yapılan çalışmanın daha kolay öğrenilebilmesi için kullandıkları stratejilerin, kişisel özelliklerine göre (cinsiyet, sınıf, öğrenim becerisi) belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu farklı bireyler arasındaki farklı özelliklere göre benimsemiş olduğu öğrenim yöntemlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Emre Küçükgök / Yüksek Lisans / Konya 2016

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Ülkemizde Kullanılan Yayınlanmış Ud Eğitimi Metotlarının Karşılaştırmalı Analizi

Bu araştırmanın amacı, ud eğitimi süresince teknik davranışları belirlemek, teknik davranışların düzeylerinin ud öğreticilerinin görüşleri ile ne derece tutarlı olduğunu saptamaktır. Araştırmada veri toplamak amacıyla uzman görüşleri doğrultusunda 13 teknik davranış belirlenmiş ve 10 sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmıştır. Metotlarda bulunan başlangıç, ileri düzey ve diğer tekniklerden tutuş ve oturuş, mızrap tutuşu, ud'un akordu, mızrap vuruş teknikleri, dizi, makam, pozisyon etütleri ve usûl çalışmalarının metotların tamamında, ud hakkında genel bilgi, portamento-glissando, süsleme çalışmaları büyük bir kısmında, grupetto, flajole, tremolo,taksim ve transpoze çalışmalarının kısmen, ud teli değiştirme tekniğinin ise sadece bir metotta olduğu görülmüştür.

Özcan Özbey / Yüksek Lisans / İstanbul 2014

Haliç Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Sanat Müziği Anasanat Dalı

Ud'da Farklı Akortlar Ve Transpoze İcralar

Çalışmada ilk olarak: udun tellerinin farklı akortları ve bu farklı akortlar kullanılarak, udun rezonansının (tınısının) nasıl daha verimli hale getirilebileceği, 5. ve 6. Tellerin farklı akordunun, yapılan transpoze icralarda ne gibi faydalar sağlayacağı, ud klavyesi ve porte üzerinde şematik olarak gösterilmeye çalışılmış, ikinci olarak: Türk Müziğinde zihnen yapılan transpozitenin, (Zihnen icranın) udda nasıl yapıldığı, üç temel makam grubu ele alınarak (Çargâh, Rast, Hicaz) gösterilmeye çalışılmıştır. Bu araştırma H. Sadettin

Arel sistemi öngörülerek hazırlanmış olup, ud icrası ile ilgilenen amatör ve/veya profesyonel icracılara kaynak oluşturmayı amaçlamıştır.

Emir Değirmenli / Yüksek Lisans / Ankara 2014

Gazi Üniversitesi / Güzel Sanatlar Enstitüsü / Türk Müziği Anabilim Dalı

Akustik Ölçüm Teknikleri Kullanılarak Üretilen Ud Ses Tablasının Titreşim Özelliklerinin Kontrolü Üzerine Yeni Bir Yöntem Önerisi

Bazı çalgı yapımcıları ses tablasını elleriyle esneterek ve parmakla vurup çıkan sesi dinleyerek akortlama yaparlar. Bu akortlamanın öznel olması, arşivlenmesinin ve aktarılmasının zorluğu, süreci sayısal verilerle açıklayacak bir yöntem ihtiyacını doğurmuştur. Bu nedenle bu çalışmada ud ses tablasının üretimi ve ağaç malzemenin seçimi üzerine sayısal verilere dayanan yeni bir akortlama yöntemi önerilmiştir. Araştırmada yüzey titreşim desenlerinin gözlenmesinde Chladni Metodu, ses tablası ve ağaç malzemenin doğal frekanslarının tespitinde ise Tapping Metodu kullanılmıştır. Ayrıca ud ses kayıtlarının standart bir şekilde alınması için, bilgisayar kontrollü mızrap vuruş düzeneği tasarlanmıştır. Önerilen yöntemin ud başta olmak üzere tüm Türk Müziği telli çalgılarından nitelikli ses elde edilmesi ve bunun bir kalite standardı haline getirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Serdar Okur / Yüksek Lisans / Kayseri 2013

Erciyes Üniversitesi / Güzel Sanatlar Enstitüsü / Müzik Anasanat Dalı

Yurdal Tokcan İcrasında Yenilikçi Ud Çalım Teknikleri

Geleneksel olarak icra edilen Ud icrasında günümüz şartlarına uygun olarak modern çalım tekniklerinin belirlenmesi için yapılan çalışmada, icracının yapmış olduğu yeni çalım ve tınları ve bestecilik üslubunda ki özgün melodileri kullanarak gelenekle küreselliği birleştirmiş olan Yurdal Tokcan'ın doğaçlamaları ve eserleri incelenmiş, ud icrasında kullandığı modern çalım tekniklerinin tespiti yapılmıştır.

Zeki Yıldırım / Yüksek Lisans / İstanbul 2012

İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Müziği Anabilim Dalı

Ud Çalgısının İcracı İçin Oluşturduğu Yapısal Sorunlardan Eşik

Bu çalışmada, Ud'un bir parçası olan ud eşığının, çizimler ile gösterilerek icrada oluşturduğu yapısal sorunlar belirlenmiş, çalgının gelişme açıklığı kısımları vurgulanarak konu üzerinde detaylı bilgi verilmiştir.

Hamdi İtil / Yüksek Lisans / Sakarya 2011

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ud Eğitimi İle İlgili Üç Yaklaşımın (Cinuçen Tanrıkorur, Mutlu Torun, Gülçin Yahya Kaçar)

Mukayesesi ve Bir Model Önerisi

Bu çalışmada Türkiye de ve dünyada yayınlanmış olan ud metodlarından bazıları ud öğretimine, öğretim ilkelerine ve kitap inceleme kriterlerine uygunlukları yönünden incelenmiştir. Araştırmanın Ud'un Tarihçesi ve Etimolojisi' başlıklı olan ilk bölümünde Ud'un tarihsel süreç içerisinde geçirdiği gelişim ele alınmıştır. Araştırmanın Ud metodlarının incelenmesi' başlıklı bölümünde ele alınan metodlar öğretimi, öğretim ilkeleri yönünden ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Araştırmanın 'Ud metodlarının karşılaştırılması' başlıklı bölümünde belirtilen kriterlere göre incelenen metodlar yine bu kriterler doğrultusunda karşılaştırılmıştır.

Mustafa Gökhan Doğan / Yüksek Lisans / Kayseri 2011

Erciyes Üniversitesi / Güzel Sanatlar Enstitüsü / Müzik Anasanat Dalı

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri 9. Sınıf Ud Dersi Öğretim Programının ve Ders Kitabının Değerlendirilmesi

Araştırmada, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri 9. sınıf ud dersi öğretim programının ve ders kitabının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi ve mevcut duruma yönelik öneriler sunulması amaçlanmıştır.

Bilen Işıқтаş / Yüksek Lisans / İstanbul 2011

İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Müziği Anasanat Dalı / Türk Sanat Müziği Bilim Dalı

Şerif Muhittin Targan'ın Ud Tekniğine Katkısı: 6 Ud Taksiminin Analizi

Bu tez çalışmasında, Türk Müziği'nin en önemli ud icracılarından biri olan Şerif Muhittin Targan'ın ud tekniğine olan büyük katkıları, kendisini diğer ud icracılarından ayıran sol ve sağ el tekniği, özellikle sağ el mızrap tekniğine olan hâkimiyeti ve 6 ud taksimi, makamsal ve teknik açıdan incelenmiştir.

Gökhan Karabıyıkoglu / Yüksek Lisans / İstanbul 2010

Haliç Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Müzik Bilimleri Bölümü / Türk Müziği Anabilim Dalı

Ud'da Teknik Geliştirme Egzersizleri ve Etüdler

Çalışmada, çalmaya yeni başlayan ve orta seviyede ud çalabilen kişilerin ud tekniğini geliştirmesi amaçlanmaktadır. Bu gelişimin sağlanması içinde yapılacak çalışma sağ el mızrap ve sol el parmak çalışmalarından oluşmaktadır. Bu çalışmalar, udun Re ve Sol (neva ve gerdaniye) tellerinde ve bu teller üzerinde bulunan sesler kullanılarak yazılmıştır.

Murat Rasim İnak / Yüksek Lisans / İstanbul 2010

Marmara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Radyo Televizyon Ve Sinema Anabilim Dalı / Radyo Televizyon Bilim Dalı

İletişim Formu Olarak Müziğin Klasik Enstrümanlarından Udun Türklerle Yolculuğu

Bu çalışmada, kitlelere sunulan ve dışarıda tutulan müziksel beğenilerin ve gürültülerin düzenlendiği ve çeşitliliğin kontrol altında tutulduğu günümüzde, milli kültürlerin karşılıklı aktarımında ve paylaşımında yeniden gözden geçirilebilecek ve kurulabilecek gerçeklikleri keşfetmek üzere bir zemin oluşturacak köken ortaklıklarını ve kültürel etkileşimlerini müziğin çağları aşan klasik ve biricik enstrümanı ud ve Osmanlı kültürü vasıtasıyla irdelemeye çalışılmıştır.

Mehmet Söylemez / Yüksek Lisans / İstanbul 2009

İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Müziği Anabilim Dalı

Mızraplı Çalgılardan Udun Restorasyon Teknikleri

Çalışmada, restorasyon uygulamalarını ilk defa olarak bir Türk Müziği çalgısına uyarladık. Bu çalgımız, Türk Müziğinde çok önemli bir yere sahip olan ve uzun yıllardır varlığını koruyan ud çalgısıdır. Çalışmada, Ud'un bölümlerinin nasıl restorasyon işlemlerinden geçirilmesi gerekliliği anlatılmıştır.

Pınar Öztürk / Yüksek Lisans / İstanbul 2008

Haliç Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Müzik Bilimleri Bölümü / Türk Müziği Anabilim Dalı

Örneklerle Cinuçen Tanrıkorum'un Ud Taksimleri ve Analizi

Bu çalışmada, Türk müziğinde taksim formunun tanımı, Türk müziği tarihi içerisindeki gelişimi ve günümüze gelişi incelenmiş, taksim formunun öğeleri ve türleri tanımlanmıştır. Cinuçen Tanrıkorum'un hayatı ve sanat yaşamı incelenerek, sanatçının hayatı boyunca yapmış olduğu tüm eserlerinin listesi yapılmıştır. Cinuçen Tanrıkorum'a ait altı ayrı makamda icra edilmiş taksim incelenmiştir.

Ahmet Tolga Özdemir / Yüksek Lisans / Kayseri 2008

Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Güzel Sanatlar Anabilim Dalı / Müzik Sanat Dalı

Cinuçen Tanrıkorum Taksimlerinin Makamsal ve Teknik Analizi

Bu çalışmada, Türk Müziği'nin önemli icracılarından olan Cinuçen Tanrıkorum'un ud taksimleri, makamsal ve teknik açıdan incelenmiştir. Makamsal açıdan değerlendirildiğinde, alışlagelmiş melodi kalıplarının dışında hareket edildiği, tekniği bakımından ise klavye üzerindeki pozisyonları, sık tercih edilen süsleme tekniklerini ve sağ- sol el tekniklerini içeren bir anlayışa sahip olduğu görülmüştür.

Leyla Demir / Yüksek Lisans / Ankara 2007

Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Güzel Sanatlar Anabilim Dalı / Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Geleneksel Türk Sanat Müziği Çalgılarından Udun Müzik Derslerinde Kullanılabilirliği Konusunda Öğretmen Görüşleri

Bu araştırma, Geleneksel Türk Sanat Müziği Çalgılarından Udun Müzik Derslerinde Kullanılabilirliğini ud çalan müzik öğretmenlerinin görüşleriyle betimlemek ve müzik derslerinde ne derece etkili olduğunu incelemek amacıyla yapılmıştır.

Tolga Oter / Yüksek Lisans / Konya 2007

Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Müzik Anabilim Dalı / Türk Sanat Müziği Bilim Dalı

Geçmişten Günümüze Ud Yapımcıları, Ud Yapımında Kullanılan Yöntemler

Bu çalışmanın amacı ud sazının tarihçesini, geçmişten günümüze kadar gelen süreçteki yapımcılarını ve ud yapım tekniklerini belirli başlıklar halinde, genel özellikleriyle anlatmaktır.

Enver Mete Aslan / Yüksek Lisans / İstanbul 2006

Haliç Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Müzik Bilimleri Bölümü / Türk Müziği Anabilim Dalı

Ud'da İleri İcra Çalışmaları

Bu çalışmada, üslup ve müzikal çalışmaların yanı sıra, teknik ve kondisyon içeren alıştırmalar ve etüdler yer almaktadır. Alıştırmalar kolaylıklarına göre sıralanmış, zorluk içeren alıştırmalar ise ilerledikçe ortaya konulmuştur. Çalışma, özellikle dizi, aralık, legato ve çarpma çalışmalarının sol el parmaklarının hâkimiyeti ile ilgisi öne çıkarmıştır. Enstrümana hâkimiyet, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Ali Maruf Alaskan / Yüksek Lisans / İzmir 2004

Ege Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Temel Bilimler Anabilim Dalı

UT* Yapımında Belli Başlı Önemli Noktalar ve Yeni Yapım Teknikleri

Çalışmada, ut yapımında kullanılacak olan ağaç, tutkal, cila ve süsleme gibi malzemelerin fiziksel, kimyasal ve biyolojik yapıları ile ilgili bilgiler verilmiş ayrıca ut yapım teknikleri üzerinde durulmuştur. Bu çalışmanın amacı geleneksel çalgılarımızdan udun yapımı ile ilgili teknik ve metodik bilgiler oluşturmak ve bu bilgilerin gerek akademik gerekse amatör alanda kaynak oluşturmasını sağlamaktır.

(* Ut kelimesi, tezi yazan kişinin kullandığı şekilde buraya aktarılmıştır.)

Neslihan Akıncı / Yüksek Lisans / Ankara 2003

Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı / Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

Mesleki Müzik Eğitimi Veren Üniversitelerde Ud Öğretim Yöntemlerine İlişkin Bir Araştırma

Bu araştırma, Mesleki Müzik Eğitimi Veren Üniversitelerdeki Ud Öğretim Yöntemlerinin belirlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik olarak hazırlanmıştır. Araştırmanın sonunda, ud öğretim yöntemlerine ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Elia Khoury / Yüksek Lisans / İstanbul 2002

İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk ve Arap Ud İcra Üslupları Üzerine Bir İnceleme

Çalışmada, Türk ve Arap müziklerinin özelliklerinden form, melodi, ritm, armoni, tını (sound) - enstrümanlar ve icra üslupları hakkında kısa açıklamalar yapılmıştır. Ud icracılarının biyografi özetleri yazıldıktan sonra Türk-Arap ud icra özelliklerindeki müzik elemanlarından akort, sağ el tekniği, sol el tekniği, yorum (interpretation) ve taksim başlıkları incelenmiştir.

Elif Senem Görçiz / Yüksek Lisans / İstanbul 2002

İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ud'da Geleneksel İcra Tekniğinin Eğitimi Üzerine Bir Çalışma

Bu çalışmada öncelikle ud icra üslûbunu oluşturan genel özellikler ve özel teknikler ele alınmıştır. Daha sonra konunun pekiştirilebilmesi amacıyla bu icra özelliklerine dair icra kayıtlarından seçilen örneklere ve ortaya çıkabilecek pratik uygulama ihtiyacına cevap verilebilmesi düşüncesiyle hazırlanan etüdlere de yer verilmiştir.

Canan Yaman / Yüksek Lisans / İstanbul 1998

İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü

Enstrümantasyon Açısından Ud

Çalışmada, udun tarihi geçmişinden, teknik yapısından ve icracılarından bahsedilmiştir ve enstrümanın tanıtımı sağlanmıştır.

M. Fadıl Atık / Yüksek Lisans / Ankara 1998

Gazi Üniversitesi / Fen Bilimleri Enstitüsü

Ahşabın Fiziksel Özelliklerine Uygun Ud Tasarımı

Bu çalışmada Türk müziğinin önemli ve yaygın kullanılan enstrümanlarından birisi olan udun yapımında kullanılan ahşabın fiziksel özellikleri ortaya konularak, yapımının incelenmesi hedeflenmiştir. Teoride elde edilen bilgiler, deneyimli kişi ve yapımcılarla yapılan anketler sonucu elde edilen verilerle karşılaştırılarak en güzel sese sahip, estetik ve uygun maliyetli ud yapımına ışık tutacak sonuçlara varılmıştır.

Serhat Yener / Yüksek Lisans / Trabzon 1998

Karadeniz Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü

Geleneksel Türk Müziğinde Udun Yeri Ve Eğitimi

Ud'un tarihi kimliği ile ilgili bilgiler araştırılmış, Türker'de Ud'un XI. Yüzyılda varlığı ve özellikle Uygur mağaralarında ve mabetlerinin duvar resimlerinde Ud'a rastlanması ayrıca Endülüs aracılığı ile Avrupa'ya geçişi tespit edilmiştir. Bu tespit Türk Müziği'nin, dolayısıyla Ud'un kökleri ve gelişimini göstermesi, tarihi açıdan aydınlatması bakımından çalışmamızı farklı kılmıştır. Bu çalışmamız yukarıda da bahsettiğimiz gibi, özellikle Ud'un tarihi kimliği ve eğitim problemlerinin incelenmesine bilimsel bir çevreye kazandırmıştır.

A. Sedat Başar / Yüksek Lisans / İstanbul 1995

İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü

Udi Nevres Bey'in Ud İcrasının Özellikleri

Çalışmada, öncelikli olarak Nevres Bey'in hayatı, şahsiyeti incelenmiş, çeşitli röportajlar sunulmuş bulunabilen eserleri ve derlemelerinin listesi ile notaları verilmiştir. Değişik kaynaklardan elde edilen icraları gösterilerek, icracılığının genel özellikleri incelenmiş, karakteristik olanları notaya alınarak bazılarının analizleri yapılmıştır. Son olarak Nevres Bey'in icracılığı hakkındaki çeşitli görüşler yazılmış ve kendi el yazısı ile yazdığı armoni notları ile bazı notaları eklemiştir.

Meral İncilli / Yüksek Lisans / İstanbul 1994

İstanbul Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yorga Bacanos'un Taksimleri Üzerine Bir Çalışma

Çalışmada, öncelikli olarak Yorga Bacanos'un hayatından ve eserlerinde bahsedilmiş sonrasında icracılığı incelenmiştir. Sonrasında, İstanbul Radyosu arşivi, özel arşivler ve diğer kaynaklarda bulunan icralarının listesi sunulmuş, bazı taksimleri notaya alınmış ve içlerinden karakteristik olanların analizi yapılmıştır.

Sonuç

Elde edilen veriler sonucunda ulaşılabilen bilgilere göre;

Türk müziği Ud alanında yapılmış doktora tezleri incelendiğinde, ud virtüözlerinin icra teknikleri, eğitimcilikleri alanında tezlerin yapılmış olduğu bunla birlikte Ud'un ses yapısı, sesin tasarıma bağlı ne şekilde değişiklik gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu alanda yapılmış olan sanatta yeterlilik tezlerine baktığımızda bir adet tez yapıldığı görülmektedir. Bu tezde belirli bir makam üzerinde çalışma yapılarak bu makam ile Ud için eser-etüd besteleme çalışmaları yapıldığı görülmektedir.

Elde edilen veriler sonucunda, Ud ile ilgili yapılmış olan yüksek lisans tezleri incelendiğinde, Hâfız Mehmed'in "Ud Muallimi" isimli eserinin günümüz Türkçesine çevrildiği görülmektedir. Bununla birlikte birçok tezde, Ud'un tarihi gelişim süreci, yapısı, fiziksel özellikleri, yapım teknikleri, yeni yapım metodları ve uygulamaları ve Türk müziğindeki yeri gibi konularda tez konularına rastlanmıştır.

Tez konuları belirlenirken tezi yapacak kişilerin yaşamış olduğu bölgenin kültürel yapısı da tez konusu seçmekte bir etken teşkil etmiştir. İncelenen tezlerden iki tanesinde bölgesel olarak ud icracılığı ve eğitimi konularına değinilmiştir. Bawer Haji Abdulazeez'in yaptığı tezde Kuzey Irak ve Türkiye'de verilen ud eğitimleri karşılaştırılırken, Elia Houry'in yapmış olduğu tezde Türk ve Arap icraları karşılaştırılmıştır. Bu da bireylerin yaşamış olduğu coğrafyanın kültürel öğeleri ile eğitim aldıkları bölgenin icra ve eğitim şartlarını karşılaştırmalarına imkân vermiştir.

İncelenen tezlerde, yapılmış olan farklı akademik çalışmalarında karşılaştırıldığı görülmektedir. Bir çalışmada Mehmed Fahri Kopuz Ve Ali Salâhî Bey'in Ud Metotlarının karşılaştırıldığı görülürken, başka tezlerde tüm ud metodlarının karşılaştırıldığı, böylelikle yazılmış olan metodlarda yer alan ud çalım teknikleri, pozisyon kullanım yöntemleri, mızrap tutuş yöntemleri ve farklı makamlarda yazılmış birçok etüdü hangi icracı (metod yazarı) tarafından nasıl öğretildiği sonuçları karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Çalışmada elde edilen veriler incelendiğinde bir diğer üzeninde önemle durulan konu alanı ise ud virtüözlerinin çalım teknikleridir. Bu alanda genel olarak karşılaştığımız icracılar Şerif Muhittin Targan, Yorga Bacanos, Yurdal Tokcan, Cinuçen Tanrıkorur, Mutlu Torun, Udi Nevres Bey'dir.

Ud'un eğitim alanında kullanılması ile ilgili tezler incelendiğinde, mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda, nasıl bir ud eğitim yöntemi uygulandığı, müzik öğretmeni adaylarının enstrümanı çalarken kullandığı teknikler araştırılmış, bununla birlikte ilköğretim seviyesinde verilen müzik derslerinde Ud enstrümanının kullanılabilirliği araştırılmıştır. Diğer bir tezde ilköğretimde (AGSL) müfredatta yer alan ud öğretim metodunun değerlendirilmesi yapılmıştır.

Ud ile ilgili yapılmış yüksek lisans tezleri incelendiğinde elde edilen verilere göre, enstrümanın icrası üzerine yapılmış birçok tez olduğu görülmektedir. Bu tezlerde, özellikle Ud'un çalım teknikleri, akort sistemi ve transpoze çalım teknikleri, Ud'un bölümleri, çalım ve teknik geliştirmeye yönelik etüd çalışmaları ve ileri icraya yönelik tez çalışmaları yapıldığı belirlenmiştir. Bazı tezlerde ise tarihsel süreç içerisinde udun gelişimi ve Türk müziğinde ki yerine yönelik tezlerin yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Behar, C. (2006). *Aşk Olmayınca Meşk Olmaz*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Karasar, N.. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları
- Levendoglu, O. N. (2005). Tarih İçinde Geleneksel Türk Sanat Müziği ve Diğer Kültürlerle Etkileşimleri. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 19, s. 253-262
- Özcan, N. (1995). Dârülelhan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 8, s. 518-520, İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi. <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=080520> adresinden edinilmiştir
- Özdek, A. (2012). Türk Müzik Kültürünün Oluşumuna Öncülük Eden Bileşenlere Genel Bir Bakış. *Batman University Journal of Life Sciences*, Volume 1, Number 1
- Özden, E. (2014). Osmanlı Maârifinde Müsiki -I-. *Rast Müzikoloji Dergisi*, Cilt II, S. 1, s. 89-107
- Özden, E. (2015). *Osmanlı Maârifinde Musiki*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- Özden, E. (2018). Arşiv Belgeleriyle Dârülelhan. *Konservatoryum – Conseroatorium*, Cilt 5, S. 1, s. 97-130
- Paçacı, G. (1999). *Hoca Zekâî Dede*. İstanbul: Boyut Yayınları
- Somakçı, P. (2017). Osmanlı Saraylarında Uygulanan Müzik Eğitimi Ve Müzik Kurumları. *International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*, Volume: 2, S. 2, June-July / Summer, s.171-182
- Söylemez, M. (2009). *Mızraplı Çalgılardan Udun Restorasyon Teknikleri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, Tamamlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Toker, H. (2012). *Sultan Abdülaziz Dönemi'nde Osmanlı Sarayı'nda Müsiki*. Tamamlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, İstanbul
- Uzunçayırılı, İ. H. (1977). *Osmanlılar Zamanında Saraylarda Musiki Hayatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim Tarihi: 30 Ekim 2019